

David Joris

Van dat ver=||gaen eñ naeuolgen/|| blyuen eñ vergaen moet.|| ... ||

Rostock: Dietz, Ludwig, 1543

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn101213864X>

Druck Freier Zugang

In Theol. unigeb.

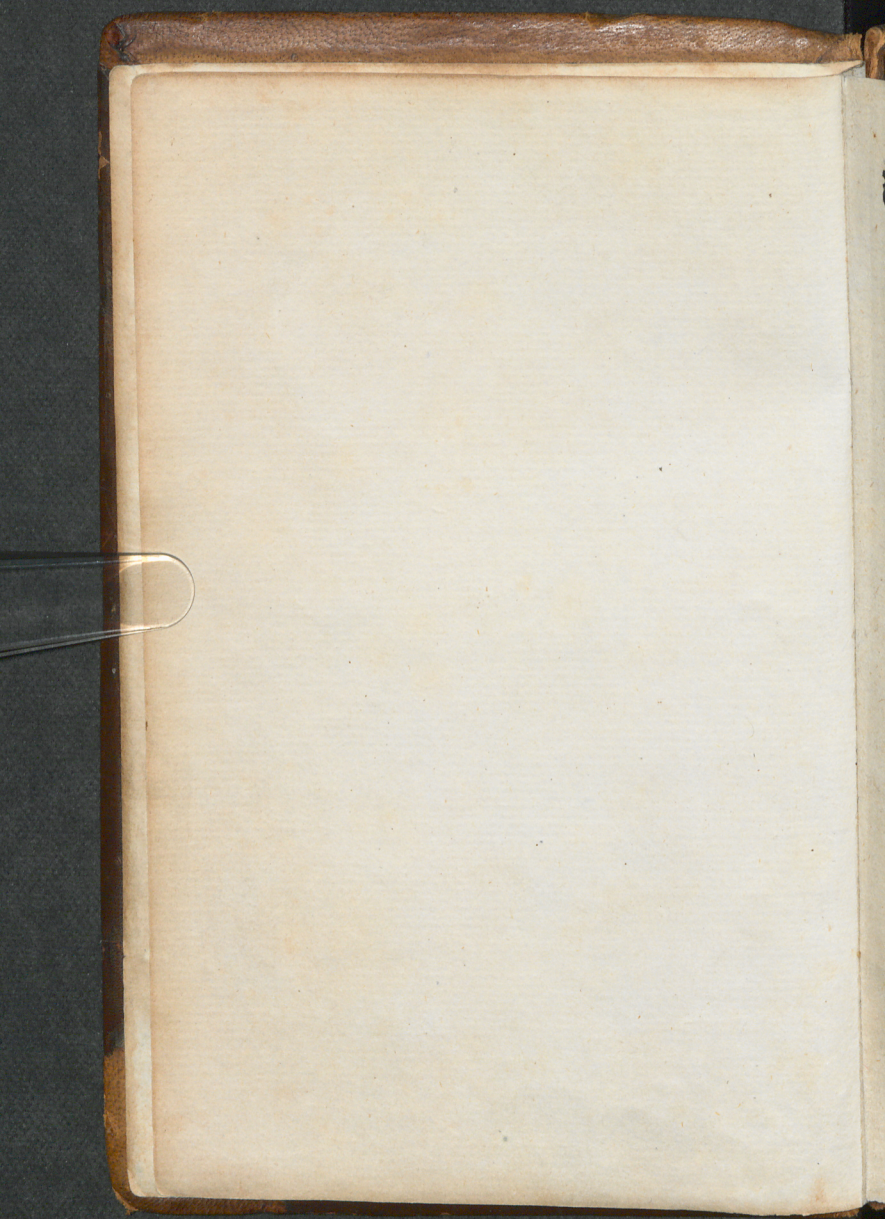
In diese ~~unigeb.~~
unigeb.

33

(M. 3107. O. 1-20.)

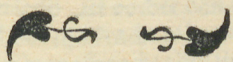
Rara

<R> F4-6554¹⁻²⁰

Van dat ver-
gaen en naeuolgen/
 blyuen en vergaen moet.

Als dat volkoemen
 kompt sal dat stuckwerck
 opholden. 1 Corin 13.

1511
1512
1513
1514
1515
1516
1517
1518
1519
1520
1521
1522
1523
1524
1525
1526
1527
1528
1529
1530
1531
1532
1533
1534
1535
1536
1537
1538
1539
1540
1541
1542
1543
1544
1545
1546
1547
1548
1549
1550
1551
1552
1553
1554
1555
1556
1557
1558
1559
1560
1561
1562
1563
1564
1565
1566
1567
1568
1569
1570
1571
1572
1573
1574
1575
1576
1577
1578
1579
1580
1581
1582
1583
1584
1585
1586
1587
1588
1589
1590
1591
1592
1593
1594
1595
1596
1597
1598
1599
1600

1601
1602
1603
1604
1605
1606
1607
1608
1609
1610
1611
1612
1613
1614
1615
1616
1617
1618
1619
1620
1621
1622
1623
1624
1625
1626
1627
1628
1629
1630
1631
1632
1633
1634
1635
1636
1637
1638
1639
1640
1641
1642
1643
1644
1645
1646
1647
1648
1649
1650
1651
1652
1653
1654
1655
1656
1657
1658
1659
1660
1661
1662
1663
1664
1665
1666
1667
1668
1669
1670
1671
1672
1673
1674
1675
1676
1677
1678
1679
1680
1681
1682
1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1690
1691
1692
1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700

1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1710
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809
1810
1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1820
1821
1822
1823
1824
1825
1826
1827
1828
1829
1830
1831
1832
1833
1834
1835
1836
1837
1838
1839
1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

Heemt waer

At volkoemene bliuert
 de Wesen heeft/ dat ghijt
 verstat/ sijn beginninge in
 den Geest der ewiger war
 heit: effen soe dat kindt in
 den Man bestat: is oick on
 moeghelijck dattet anders
 sijnde/ tkint van een kindt komen solde/ die wijl
 het onvolkomen/ sonder saet / onmachtich ter
 fracht is: Gelijck oick alle stuckwerck daerom
 opholden moet/ angeseen dat het onvolkoemē
 twaerachtige onuerganckelijcke Wesen in sich
 niet en hefft. Hoewel het nochtans gelijck Jos
 hannes voer Christum voergaet/ soe heuet lijc
 fewel synen loep niet vorder dan tot dat volks
 men/ welck dōt sijn fracht te bouen gaet/ daer
 het onvolkoemen/ seg ick/ oder stuckwerck vōz
 stilholden ende swigen moet: Want het dat sel
 uige/ sampt alle onuermoeghinge ghelijck het
 dach licht tnacht licht hin en wech nimt. Dan
 soe lange gheltet nacht licht / ende werckmen
 (nae dat voerbeelt) byder keersen/ tot dattet bly
 uende werck volmaeckt/ dat rechte wesen/ den
 helderen dach daer is. Soe mocht my dan yez
 mant/ der soe voele verstants had/ voerholden
 oder vraegen: hoe off waermen dat blyuende
 Geestweesen in bekennen oder waernemen sol
 Aij der

der Den antwoorde ick alsoe: Jnt Leuendige
Woort der Crafft off des ewigen Waerheits/
welck men jnt binnenste Choor der gelouiger
herten sal moeten waerneemen/ vinden en be-
kennen: aldaer het alderheilichste jnwendich
na sijnder aart sich seluen bewinden/ seer en be-
kennen laet. Dan siet dit is des Almachtigen
Verschininge/der toekomende lange verhoopt
ende verwacht is/die Schepper hillige Geest:
jnden welcken alle dingen verbeteren vernieu-
wen veranderen ende te recht sullen gebracht/
die **HERE** Godt een Coeninc alle der werke
jn ende doer sal bekent ende ghroet ghemaecte
worden/want hy als een leermester sijn werck
finge der Fracht te vörsten jn een waerachtich
geloouich gehoersamich neder herte heeft/dat
met Gods Natuy: ende ewige Fracht veruul-
let/ namelick/sijn Liefde/Wijsheit/Waerheit
heilicheit ende gerechticheit: In welcken alle
licht ende volheit/ alle goet daet / kentenisse en
verstant besloeten licht/dat de gheestelijcke ar-
men alleen toe komt/ tot loeue der Heerlicheit
van Godes Genaden. Wie oeuerst die seluige
geestelijcke armen sijn/werden an haer aart en
geest/ wt haer woort (een vrucht der lippen)
wel vermerckt/ sijn licht te bekennen byden der
onderscheit heeft van vleisch ende gheest/ van
ghoet ende quaet / van reyn ende onrein/ van
waerheit ende logen. zc. welck geen van allen
weblyuen mach. Want soe wat jnt herte is/
sprecke

spreckt die mont : goet tot ghoet / off quaet tot
 quaet. Alsoe dat die Man des Geestes an sijn
 woort merckelick te kennen ende wt den sin te
 verstaen is. Soe mochtmen my dan seggen:
 Sal de hillige Geest des ewigen Waerheits
 wt den woorden eens mans mögen gemerckt
 off anden sin bekent werden / soe blijff ick by de
 woorden Pauli en leere Jesu Christi / de holde
 ick Waerachtich. Antwoort: Znden eersten sul
 dy weeten dat Christus oder Paulus an sulcke
 segs woorden geen getuichenisse oder kennisse
 draeghen / want sy haeren gheest ende sin
 niet en verstaen / om dat sy gheest ende leuen
 sijn: die anders / so lange sulcks tot den mensch
 niet in en gaet ende blijfft / noch onbekent sijn.
 Die boeckstaf oder toleisch baetet niet / de geest
 maect leuendich waer hy in gaet. Derhaluen
 laet sich die **S E E R E** ouer sulcke woorden
 niet beureden / off schoen die mensch daer sijn
 lijff en leuen / goet ende bloet voer wolde ouer
 geuen / soe kant hem niet stillen noch een nieu
 we Creatuyr vanden hemel toebrengen. Ghes
 horsaemheit is meerder dan offerhande. Wat
 dan sulcks voele beeter is / salmen daer een toe
 luisteringe ende meerder acht op hebben / sich
 niet stoeten an Twoord der Volkomenheit dat
 wt den mont des ewige waerheits voertkomt
 Minder moet voer meerder wijcken / dat ons
 volkoemen oder stuckwerck voert volkoemen
 opholden. Hoewel het synen dienst ende werc

A iij finge

finge beruyft/ so wertet nochtans een vörbeelt
ende stuckwerck vanden **HERRE** ende Pau
lo selfs wtgesproicken een meerder bekent. **S**
salmen lijckewel oeuver dat weten (hoewel se in
den dienst haers Ampts oprecht/ ende trou be
uonden sijn) dat sy seg ick dārom niet gemeint
off gewilt en hebben dat geen ander hoogher
geest off meerder woort ende dienst achter nae
haer komende ontfangē solden werden. Want
sij selfs belyden ende getuyghen: ten eersten
met dat woort in den Euanghelio Johannis
daer hy seit: **I**ck hebbe v noch voele te seggen/
mer gy en kontes nu niet drāgen. **O**uerst wan
neer de Geest der wāreheit koemen sal/ de wert
v in alle Waerheit leiden. **V**order. **W**ie an my
geloofft/ van synen lyue sullen vlyen vloedē
des leuendigen Waeters. **E**nde noch: wie an
my geloofft/ sal die wercken doen die ick doe/
ende groeter dan diese / want ick ghae tot den
Vaeder. **W**yder seit hy: den tijt kompt dat ick
niet meer doer gelijckenisse tot v spreekē sal/
mer vry wt openbaer van mynen Vader. **V**an
ghelijck seit Paulus. **1.** Echorintheren. **3.** Niet
als met geestelijcken/ dan als met vleischelijc
ken ende kinderen in Christo heb ick met v moe
ten spreekē / met melck drāncē heb ick v ghes
uoet ende niet met spijs/ want gy en vermoch
tes niet/ **Z**ae noch sydy te swack. **E**nde noch:
Onse weeten is stuckwerck / onse Propheteren
is stuckwerck/ mer wanneer komē sal dat vol
foes

Joan. 16.

De heere selfs
vanden hemel
sal in eenen
stemme des
archangels ne
der komē met
een gebieden.

Joan. 14.

Hebre. 5.

1. Cor. 13.

foemen/ sal dat stuckwerck opholden (oeuerst
eer niet). Wy seen nu doer een spiegel in een
doncker woort/ mer dan van aensicht tot aens
sicht. Nu ter tijt beken ick onperfectelijck / mer
dan sal ick bekennen als ick beken ben. Alsoe
isser een Propheetes Parabels doncker woort/
op welcken men soe lange moet acht hebben/
tot den dach doirbreecke ende die morgen ster
re in onser herten opgaet. Van welcken wy nu
te sprecken hebben.

2. Petri. 1.

Wie dan nu dit woort/desen vrien volke
men Geest des ewigen Waerheits / doer die
letter de ongeloechent ende ongebroicken blijft
nochtans weeren oder beschelden wil / sal sich
niet minder/dan voele meerder/als de Jesum
met Abraham/dat Euangelium/ doer de wer
wederstonden/sondigende in schult beuïnden
Want wie daer sondighet inden Vaeder ende
Soon naden vleisch/wert vergeuen. Mer wie
daer sondicht oder lasteringe spreckt tegen den
hilligen Geest/den salt noch hier noch hier na
maels vergeuen werden: laet v dat ter herten
gaen.

Den Geest in syn werckinge weren/ dat
gijt verstaet/is niet alleen van een anderen we
ren / dan oick bysonder ten voersten in hem sel
uē/ Angeseē de grote gloriose Godt der liefde/
sijn gōthz indē lātstē tijt sonder enich wtneemē
tege alle menschē openbare/alle creatuyre hem
onderwurpē maecten/het quade wtwisschen/
A iij dat

Johel. 2.

dat bedroch wtbluffchen / sijn hoochste lieffde
ende Cracht/als een heerschende **H E E R E** /
bewisen wil: Dan alle wat sulcken groten lief
de ende hoechste ghoetheit an hem seluen weis
gert/ het quade verkiesende/ tgdde verwerpen
de is/sal ende moet in Godes toorn ende onge
nade vallen/ verderuen ende verghaen sonder
verberminge oeder hulpe. Want hy Twoord
des ewigen Waerheits ende der Cracht Gos
des(in welcken smenschen leuen ewelick staet
alle dingen gesont maeckt ende onderholt)wei
gerende off ongeloenuich is: Niet tegenstaende
dat daer alle wat leuen in hemel ende op eers
den off inder hellen heeft sich voer buygen en
opgeuen/alleen almachtich ende sterck/heilich
gerechtich ende waerachtich belyden moet.

Siet alsoe sal ten laetsten den verresenen
ende niet de gekruyste Christus de Soon Gos
des: Namelijck / die hillige Geest der Crafft/
dat leuende Woord des ewigen Waerheits in
onse geloenuige herten/ niet dar buyten als een
licht des dachs opgaen/ lichten ende schinen/
Zac gantz ende al vry maecken doer sich seluen
Want dat in ons / ende wy in dat / tleuen der
Ewicheit leuen/ inwoenen ende rusten sullen/
euen gelijk met Cracht/ sō de werltiche verkeer
de geest der ongerechticheit (die alle verderffe
nisse mits sijn dootlijcke quaethz toegebracht)
duslange in die mensche geleest/besecten ende
regiert heeft / met syne wille. Mer waer dat
die

die seluige goede Geest der ewiger Waerheit
 Kompt/ holt alle leeringe/ die boeckstaff wters
 lick naeden letter/figuer/beelt/ schadurwe ende
 alle ghelijckenisse / wtwendige ceremoenien/
 wet ende geset/ doer die Godtlijcke goetwillis
 ge Natuer en Aart Christi op: ouerst eer niet:
 Want soe lange blijft die roede ende leer/ dat
 donckere Parabelsche woort in sijn gelijckenis
 se staen/ bis den Man/ dat rechte vrome We
 sen des Geestes jnder kentenisse/ als een mo:
 gen licht/ krafftelick daer doer breekt/ ende dat
 leuen der ewicheit in uwer herten op ghact.

Den sceptor
 off roede fall
 van Juda niet
 genomen wers
 den noch een
 meester van sy
 nen voeten tot
 dat die vrome
 tempt

Gene. 49.

Dan oft nu tlesie tbeste/ tbinnenste tal:
 derschoenste ende kostelijckste is/ soe en salmen
 d'arom teerste noch buytenste niet verachten of
 verwerpen in sijn beginninge: h'owel het noch
 tans van dien/ die vorderen willen (wie Pau
 lus seit) onderwegen gelaeten/totter volkomē
 hz v'ortgeuarē sijn moet: Als anders/ seg ick/
 dat ware blyuende mālicke wesen (vande wele
 ken die kinderen Wijsheit/ Kentenisse en vers
 stant voertgebracht wert) anghenomen oeder
 opgericht ende gestaltet solde werden/ sō most
 jimmer allet kindessche wesen / leeringe / beels
 den/ schaeduwen ende figueren/ met die wter
 lijcke Ceremoenien ende letterlijcke dienstbaer
 heiden/ sampt die boeckstaff (als op meer oors
 den vermelt is) wtgesloeten en verlaeten wers
 den: daer mede die traege en kindessche/wans
 trouwende twyuelachtige aart ende klene van

Hebr. 6.

Av geloes

geloene affter rugge blyuen ende de Jnden in
verby gegaen werde. Want sy jnt olde vergan
felijcke of onuolkoemene kindesthe wesen met
ter herten bliuende/jnt nieuwe jnwendige vol
koemen Wesen des Geestes wtgesloeten wer
de en n3 en behoere. Al ist dat sy jn hare tijt dis
enst dōnde een inleydinge tot dat gerechte sijn
als enē wech tot enē doerganck stān om jnt wā
re volkomē wesen te kōmē/sōjen sijn se lijckewel
dat rechte Wesen off dat volkomene niet. Dan
gelijck/ seg ick/ den wech een doerganck totter
poorten/mer de poorte een inleydinge der jnwē
dicheit vander Stadt is. Welcker jnwendichz
die wtwendicheit ouertrefft: sijn oick niet een
buiten ende binnen/ sonder altijt den anderen
gelijck vleisch ende Geest/ viant: om datse den
anderen contrarieren/soe blijffter allewege ge
deeltheit/ twist ende strijt. Ende die mach niet
wtblyuen/ Namelijck/ tusschen de jnwendige
ende wtwendighe: eerdissche oeder hemelsche
mensch. Den eenen is voert vleisch/en spreckt
voert vleisch:dander is vōrden geest en spreckt
oick daer voeren naeder waerheit. Welcker we
gen niet verby ghegaen/ sonder doer wandelt
werden moeten. Dan hier schijnt die mensch
niet alleen een andere/mer oick hem seluē den
wech onder ter hellen waert totten doot verloe
gen/ ende niet totten hemel jnt leuen/ te gaen/
vermits de tegenheit diemen hier jn allen mas
sieren getroesten/ ouerhoeren/ seen ende duls
den

den moeten/al eermen/seg ick/totter rust Stat
(de beminde wtuerkoren heerlijcke Plaetse en
seeckere Woeninge) in de vryheit/vruechde en
vrede koemen mach.

Alsoe salmen de schaele niet vallen laeten
diewyle de kerle niet geopent/des vruchts soe
ticheit niet ghesmaect en is/anders gaetmen
teen met tander quijt. Verstaet. Gelyck wy oick
op een ander plaetse angewesen hebben / dat
men den gecruisten Jesum niet verlaeten/die
wet niet besyden stellen/de boeckstaeff gebuic
ken/wtterlick de knien buygen/tgebet niet lae
ten solden/voer wy den Verresenen Geestelijc
ken Wären Christum dat ewige Euangelium
den rechten Geest/(off dat jnt gebet begheert
wert) al verkregen hadden. Want dan soe gy
hoort/soldet bidden op de knien niet meer van
noeden/enich gebreec daer sijn/noch meer te ge
loeu en off te hoopen (welck opholdt) van doen
hebben/ als die lieffde / die eewich onblussche
lick is/dat volkoemen/seg ick/tegenwoordich
by ons ontfangen ende jnder kracht gesmaect
off bekent waer / soe solde jimmer alle vermoes
gen der kracht en leere doer haer by ons sijn/
Tman vanden hemel(als oick op meer plaets
sen verhaelt) niet duruen soicken/met een mat
ontfangen/off daerom wtgaen/dan selff van
Godelijcker aart/jnt vruchtbaere volvloeyens
de lant sijnde/alle goet wter eerden/Vamelijck
wt een Christelijck herte wassen / ende als van
en

Die boeckstaef
oder letter is
een inleidinge
tot des geestes
Wesen.

een leuende fonteyne de vloeden des leuenden
Waters van onsen lyue vloyen / dat geschieden
sal nae sulcken dach / de immer ten laetste eens
verschynen moet / soe verde ghelooft op eerden
is. Daer dan immer alle stuckwerck opholden
dat volkoemene allene bliuen ende gelden / dat
ondoortlijcke leuende wesen der Waerheit / wt
ende doer anden dach te seene foemen sal. Wel
den der sich daermede beurientschapt / inghes
grondet off daer van voertgebracht wert. Die
oeverst daer niet mede vereenigende oder niet
toegekoemen is / hoe sal hy bestaen / nae dien
alle stuckwerck vergaen / die lieffde alleen bly
uen sal. Doch off der Heere hem al lange daer
mede op verbeteringhe wel laeten stillen / den
tijt der onweetenheit oeverseen heeft / soe en
wil hy nochtans niet (nae dat die kentnisse
verhoocht / dat licht der wijsheit geopenbaert
is) dat wy altoes euen kindesch sonder rechte
waere kentnisse sijns Geestes sijn / mer dat de
kindesche onvolkomen dingen opholden / die
leeringe eens Christelijcken leuens beginsel on
der wegen blyuen / ende dat wy totter volkoes
menheit voertuaeren / neffens sijn woort op
wassen solden: Gelijck geschreuen alle geschep
betuygende is: ende niet wiblyuen mach / off
het most een saet sonder cracht / een onvolkoes
men woort sijn / daer de vrucht niet wt gelieuen
swyge ewich geblieuen kan.

Dat hon
dertjaerige
Fint sal ster
uen. zc.
Zesiae.

Alsoe most dat Saet oder Woort eerst in
der

der Frucht herudrt foemen/dat volkomen doer
 breecken/en van den Man/niet van een Kint
 oeder Jongelinc / opstaen/ dat is niet jnden
 Vaeder die daer is/ noch jnden Soon die daer
 was/ mer jnden toefoemenden/ die machtige
 goede heilige Geest der krafft/soe die Beelden
 voer affmaelen/de schaduwen ende Figuren
 worducken. Te weeten Iſrahel die eerste gebo
 ren Soon/ is niet van Abraham den Vaeder/
 noch van Iſaac den Soon/ sonder van Jacob
 die derde opgestaen/ dat is vanden Man die
 verwinner/die de derde geweest is/ende byden
 Heiligen Geest wt gesproocken wert: die sijn
 begin ende voleindinge jnwendich alleen nae
 sijnder aart jnder Frucht/ dat is/ jnt volkomen
 jnt alderheilichste van ewicheit tot ewicheit
 jnden hemel beholt. En is een onblusselijck
 Licht / een ondootlijck Leeuen / een Wijsheit
 onwederspreeckelijck / een onuergenckelijck suy
 uer/volfoemen manlijck Wesen/des vruchten
 onuerder slijck/ en sijnnderen onuerwinlijck/ees
 wick/ heilich/waerachtich ende gerechtrich sijn
 ende blyuen sullen jnder ewicheit: tsal sich soe
 beuinden.

Merckt nu hoe seer dit ter herten ghes
 genoemen ende bekent is: off hoe nae wy den
 Gheest van aarde gelijk gesint sijn: Jnden eer
 sten is die leeringe als een Woort des Geloofs
 wel ende te recht wtghegaen/ Zae oick schrifft
 lijk jn goeden trouwen vanden oprechten ges
 daent

Jnden Vaer
 der ende Soon
 is/int Woort
 der vaederen/
 patriarchen/
 Apostolen en
 de propheten/
 droefek alles
 maer doncker
 woorden ende
 suckwoert is.

daen / te weten / wterlijck met gheheelder herteri
bewesen. Dan hier onder heeft sich de schalck
noch konnen verbergen / der Duuel doer sulck
ken deeffsel jnt doncker ghehouden / beuen der
menschen weten : hoewel hy by die ghetuygen
Jesu / ende die jnden gheloeue ghestoruen sijn
geen beroeminge noch gewin daer aff gedrae
gen heeft. Want sijn fracht byden seluyghen
wech genoemen haer opt hoechste villicht oick
niet verschenen is. Ist ouerst nochtans alsoe
dat haer sijn fracht ten wtersten opt hoochste
(dwelck ick my niet en laet voerstaen) geopen
baert oder verschenen is / sō hebben sy hem līe
fewel verwonnen / victorie weder die Doot ge
hat / haeren nakomelingen doer sulcken exem
pel vrymoediger gemaect. Des niet te min
soe en is der Duuel doer geen wterlijck werck
oder dienst (tschijn soe heilich ende ghoet het
ymmermeer wil) niet te verwinnen / noch den
olden Mensch der sonden daer in te dooden /
om dat hy inwendich / der Duuel een Gheest
is. Derhaluen jnt herte met inwendicheit en
geestelijcke dingen opgelooft / In fracht nader
waerheit doerdē heiligen Geest getrefft en ver
wonnen sijn moet : Den die alderhoochste in
diesen laetsten daeghen tot loene sinder heers
licheit daer toegesonden heeft : op dat hy doer
een ewich hemmels licht der hellen duysternis
se verdryuen / en doer dat hoechste goet diep
ste quaet jnden mensch (aldaer die gront leit)
oploe

opløesen en bekent maecten solde. Die soe lan-
ge hy sich seluen off den Duuel in der herten
leuen ende naeuolghen/ den **H E E R E** met
wterlijcke offerhanden / seenlijcke dienstbaers-
heiden payen en alleen schriftelijck (als **I**strahel
naeden vleische) versoenen mochte / totten
Gheest der oetmodicheit ende sachtmoedicheit
(dat doer sijn vernederinge/ affsteruinge ende
deruinge des vleisches in gehoorsaemheit des
geloofs in dē Geest gescheiden moet) nimmer
meer koemen solde/ Waer toe hy nochtans ges-
uoelijck koemen moet/ eer hy die hoocheit ende
schoenheit/ dat ewyge Leuen ende Wesen der
Waerheit Christi seen / swyge daer van konnē
sprecken sal/ soe breeder jnt Boeck vanden **A**s-
ual wgedruckt staet.

Off wy dan schoen als die Schryben en
Phariseen thuytenste vanden drinckuadt reys-
nichden/mer tbinnenste vnyl lieten/ wat waes-
ren wijs te beeter? Off dat wy den voerhuyt
des wterlijcken leuens (gelijck **I**strahel in **S**is-
gueren haer vleisch) al besnyden / als in wens-
dich therte onbesneden ende onsuuer blijffē
Naemelijck/ begheerlicheit des vleisches / lust
der oogen en hoochmoedicheit des wertlijcken
leuens/ onse quaetwillicheit ende sinlijcke ghe-
peins nae gheuolcht wort / salt oick vorderen?
Off dat yemant wel begint en qualijck voleine
moegen gepresen werden? Neen / dat bewijst
Hezechiel alleen opentlijcken/ swyge der **H E E**
R E

R. E. Iesus jnden Euangelio en meer oorden
der schrift. Want een weynich suyz: deesems
maectt ighehele deech suyz. Daerom mijn bes
minde off wy ons dan all wterlijck wel wt off
te buyten gegaen/ Man Wijsf ende Kijnt/ Va
der/ Moeder/ Suster ende Broeder/ vrient en
maech/ gelt/ ghoet/ huys/ erue/ lant en sant
verlaeten/ ons seluen jnden doot ende in haes
ren haet oeuergeuen hebben / als wy Sathan
die olde Slange / Sonde/ Doot/ Duuel ende
Helle/ alle verderffenisse noch by blyuen/ van
ons eygen quaetheit / archeit ende schalckheit
weder den **HEER** ende sijn Gesalsden niet
en wijcken / dat leuende Woort der Waerheit
Christi niet waer of an en nemen/ Wat sal ons
dan allet andere helpen? Sijn wy oick anders
dan die bemaelde gracuen? welck wy al by Pa
pen ende Nonnicken / by die Scriben ende
Phariseen wtghesproocken / sonder ons sel
uen vergheeten hebben. Daerom oick selffs
gheuallen sijn jnth ghenne daer wy eenen an
deren in verordelt hebben. Want wy hielden
ons voer die beste Christenen / om dat wy dat
wterlijcke woort des Euangelij/ den Doop off
Auontmael met alle wterlijcke Ceremonien
schriftelijck anneemen. Sandere die de Boecke
weygerden/ wurpen wy wt / ende stelden ons
ter stont naeden jnwendighen Mensch jnden
dienst der Engelen : die tghoede vant quaede
scheiden / tozdel der affsonderinghe naeden sijn
des

des **HEREN** doen sullen. Dan nu ist open
baer datmen gheen Nieuwe Creatuyr off wae
rachlich Christen doer een wterlijck werck wer
den mach: doer geen besnydinge der handen/
doopsel des waeters / oeder Auontmael / noch
wterlijck voetwasschen / oder eerbiedinge / mer
alleen doert Geloeue jnt Woort des eewighen
Waerheits / dat is / doer de onderholdinge des
niewwen gebots / Naemlijck / der lieffden een
aart / geest ende leuen der Volkoemenheit Go
des / een einde des wets ende krafft des toeko
menden werlts / In welcke Gods gramschap
opholt / die ewige vruechde en vrede toekomt /
tsal sich soe beuinden.

Kinderen Go
des te moegen
son hefft hy ge
geuen den die
in sonen Nam
gelouen. Jo. 16

Waer diesen jndersten aart ende Gheest
der lieffden Christi niet en komt / daer blijft de
wet off dat geset / Godes toorn ende ongenaes
de / wreeginge off beschuldige / wonden / slae
gen ende plaegen mits die verdoemenisse der
sonden / doot / diuel ende hel / welck alle teene
mael voertkomt / wy proeuen ende gheuolen
moeten in ons ende doer ons seluen / op dat wy
die hertelijcke lieffde Gods Genade en Berm
herticheit / goetheit ende trouwe daer wor tijt
lijck bekennen ende hochlouen mochten jnder
ewicheit.

Off dan yemant sonder diesen eenighen
manlijcken Geest / buyten dat eewich blyuende
leuende Woort der Eracht ende Warheit doer
enich wterlijck werck oder daet wat sijn wilde /

B sal

sal hem n̄z wat te wesen / mer bet schandelick
niet met allen te sijn bewijnden / off hy schoen /
seg ick / sijn eygen verstant ten eersten te buyten
gegeuen / die Leraers oder Predicanten gelooff
gegeuen / tletterlijcke oder schriftelijcke woort
tegen hem seluen angendoemen / alle die werlt /
vleysch ende bloet / gelt en̄ goet versaeckt / wijs
ende fint / soe vermelt is / wtgegaen waer / h̄at
vaderlant verlaeten / lichaem totter doot ouer
gegeuen / den doop om een Christen te werden
daer op ontfangen hadt / Zae dat hy met Eng
gelschen tongen spraecke / waerseghen oeder
propheteren fonde / ende wiste oick alle verhoes
lentheit ende kentnisse : off dat hy soe geloofs
de dat hy oick bergen versette / hadde hy de rey
ne lyeffde niet / soe waer hy niet. Off hy schoen
alle sijn goet den armen / sijn lichaem tot brans
den gaene / had hy die lieffde niet / soe mochtet
hem niet prophiten. Dat is / blijft hy in hem
seluen / namelick / in sijn olde verkeerde wesen /
gaet hy Christum dat ewige Woort der Waer
heit / den Aart ende Geest der ewiger lieffden
niet in / soe kan hy sijns niet beroemen / de doot
ende verderffnisse niet ontgaen : soe licht te be
gripen is / dat die vernieuwinge ende verande
ringe nader Waerheit daer inne niet en staet /
of datmen daer doer met Christo geen hemels
Creatuur / anders gesint en wort / ende want
Godt ons daer inne alle veruaet / doerden hils
ligen Geest der ewiger waerheit weder
gen

gen/ vanden put der verderffenisse/ doot ende
 verdoemenisse willen reddden hefft/ mosten wy
 sijn Woort/ Hert/ Sin ende Wille/ met herte/
 sin ende wille anneemen ende doen: off anders
 blyuē wy jnt olde sondelicke wesen/ jnden doot
 van hem sō verde verscheiden/ als donuergan
 felijckheit van de vergancklickeheit / die hemel
 vander eerden/ licht ende duysternisse/ dach en
 nacht/ goet ende quaet vanden anderen sijn.
 Ten mist v niet/ ende mach oick niet anders
 sijn/ dan dat hy ons jnt woort der benedictien
 benedijt / jnt leuen leuendich / jnt licht seende
 maectt / ende niet daer buyten / Swelekt den
HERE onmogelijck is dewyle wy jnt woort
 der maledictien/ dat is/ jnt quaede dootlijcke
 woort/ Godes tegenheit/ Naemelijck/ by ons
 eygen sin ende wille blyuen willen: Soe gy nu
 wel verstaet dat yemant quaet oder sieck sijnde
 niet goet off gesont te macken is noch werden
 fan/ ten sy dat sijn quaetheit oeder sieckte van
 hem verdreuen/ of dat hy daer van verlost wer
 de. Daer die mensch in ende toe koemen moet/
 eer hy daer wt off van konnen koemen sal/ soe
 op een ander oort breeder wtgedruckt staet.

Hier toe helpt Godt met alder macht nē
 sijn goetheit tot jnt hochste/ ende bringt hem
 ten eersten tot alder kentenisse der gelijckenisse
 van die figuerlijcke en parabelsche dingen/ de
 vōr hen gā jndē beelde doer een doncker vers
 dect woort/ dat by ons vermits ons eigen vlei
 Bij sch

sch in sijn licht ende heldere gesichte verborger
ende niet te begripen is: Derhaluen soe voes
le het den Gheest der lieffden mogelijck sy / in
gelijkenissen tō voeren wtgesproocken/figuer
lijck gheopenbaert heeft tot sijnder glorien.
Want wy dan eerdisch/vleisschelijck ende duy
ster van sin/ onuerstandich totten Rijke Gos
des ende sijn gerechticheit beuonden werden/
ende die **H E R E** doer een Geesthemelsche
tonge/dat is/manlijck ende nae sijnder menin
ge (nochtans nae onse gewonlijcke tonge ende
bekende spraecke) ons in gelijkenisse toe ghes
sproocken heeft/ blyuen wy lyckewel als kinde
ren daer verde aff: moegens oick in sulcken on
ueranderden sin niet begrypen/moeten geloes
uen/by raede leuen ende doen/so verde wy het
bekennen oder weten. Querst want Godt dit
voerwetenende ons tot synen eenygen Sin ende
Wil der Ewichheit willen brengen heft/an ons
en doer ons sijn gerechtichz en barmherticheit
te laten verschynē/hem almachtich/ goet/trou
en waerachtich te betoenen / heeft hy ons ten
laesten nae die belofften synen hilligen Gheest
des ewyge Waerheits toegesonden/ een volko
men/vroom/ gerecht/ ewich/bliuende Wesen
ende leuendich Woort der Waerheit daer wt

Weest per herboiren te werden: in welcken sy alle die tot
fect alsy he daer toe koemen oder die tijt verkryghen totter
melsche va ewiger Kentenisse ende Waerheit Gods int le
der perfect uen/vruechde ende vrede der ewicheit / gelijcs
is. fer

71

fer aart en Geest op wassen sullen/ Euen als vleisch van
een kind synen vader/hō oft hy is/ gelijck wort: sinē vlesche
welck inder Crafft voer die oltheit des tijts eer
dat Volkoemen kompt onmogelijck is / het is
waerachtich. Dan siet dit heuet hy voir hen
met alderley stucken/ parabelsche wijs/ figuer
lijck oder beeldelijck afgemaelt ende doer gelijc
kenissen wtgesproicken. Dick inder tijt der onz
wetenheit dger mede gelijck een Vaeder met sy
nen kinderen doer de vingeren gesien/mer dār
om synen aart ende geest / hert / sin ende moet
niet willen verbergen off onthouden/by sy oick
wie hy wil/ der hem int Woort des Gelooffs
anneemt en betrouwt/goetwillich begeert isijn/
sal die waerheit verstaen ende doen moeghen;
welck een inwendich Gheestswerck en Cracht
Gods is/nāmlick/dat in hem staedich te wille
en te begeren/en het is alleen geen wtwendich
doen/ soe boeuen gemelt wort/ daer dan eerste
die mensch in sijn verstant goet off quaet wil/
totten leuen oder doot gaet/ die kindesche lees
ringē/waterlijcke dingen/de euen wel oick haer
fracht ende bewijs hebben/voert minste ange
seen werden / want dat meeste ouerweecht;
ende dat binnenste gaet te bouen.

Siet hier werden de lieffhebbers Christi We my lief
eerst geseen/ die geboeden Gods bewaert/dat heft/ holde
gelooff beweesen/ die lieffde totten aldersterck myne gebo
ften getoont / die volstandige die ouersaelich den.
werdē openbaer inder Waerheit. Want al ist/ Johan. 14.

Bij seg

seg ick / dat wy dan van wiffen en kint / van vaes
der ende moeder / van suster ende broeder / soe
voerseit is / geschieden / goet ende bloet wtges
gaen / ons eygen lichaem ten doode oeuerges
uen / die wterlijcke fostelijcke fliederen wtgetoe
gen / ons vry van buyten ongeueecht / vuyl / see
lijck en ongeacht daer hen begeuen / alle stanck
vry verdraegen / ons lichaem niet roeden geca
stijt / niet vasten ende haaren sacken ghequelt /
den slaep gebroicken / naerstelijck int lesen ende
bidden / gestaedelijck oeuert de verleden sonden
ghebeden ende beclaecht / wterlijcke bestraffins
ge gedraegen / de lieffde getoont / voele dienst /
knyen buyginghe en nedericheden den Heere
ende den broederen beweesen hebben / als wy
noch metten olden viantschen mensch der dus
uel inwoonen / dat inderste leuen niet wth en
gaen ende laeten willen / ende dat soe niet en be
wisen noch die seluige mensch quellen / teghen
sijn ende vry slaen / wonden ende straffen of be
schamen ende onuerschoent / vuyl sonder te vee
gen laten / mer noch voerstaen / gelusten / eren /
prysen en dienen / wat mach ons dan allet voe
rige profyten? wanneer wy niet onder / gants
tegen ons seluen met Christo die ewige Waers
heit sijn en willen / Namelijck / Godt doer Chri
stum in ons sijn werck laeten hebben / therte
voer hem openen / buygen ende de eere in allen
manieren geuen willen / hoe? Soe en moegen
wy sijns niet beroemen / noch Christus aart
of ge

off geslachte/ dan beter des Duyuels oder sijn
vyanden te sijn verschynen/ sullent oick geseen
werden / Zae hoe wy meerder ghoets / hoger
Geest en gaenen des verstandes vanden H
R ontfangen hebben/ hoe meerder Duyels
ende stercker vyanden als dan buyten diesen
Geest benonden werden.

Siet hier môt alle stuckwerck alle prophe
tien/wterlijcke diensten ende sichtbaerlijcke hei
licheit der Scriben en Phariseusche wtrens
dige rechtuaerdicheit by een yder opholden/de
metten Gheest der volkoemenheit dat Woort
ende den aart der lieffden Christi niet ghelijck
en stemet en eens gesint en is/want ten mach
niet meer als holt/ hoey/ stroe ende stoppelen
jn diesen voerigen Sach Christi bestaen/Dae
om wie daer sulcks op mochte gebout hebben
en jn sijn werck betrouw hebbe / de noch jnde le
ue dieser verschininge sijn/de geldue en wjcke
dar af/sta alle op dat volkomen Geestwoort
der liefde Christi/of hy sal ontbrecke/ te wetē/
mer dat onvolkomē stuckwerck nader scriftuys
re vergān/dar/seg ick/v als een woort des He
ren.Daerom soect gy Christum/ sō soect hem
te recht jn Godt der ewiger Gerechtigheit ende
Waerheit/ dat is/jnden Geest niet jnt vleisch
niet jn die letter/mer jnt Wesen der Cracht:nz
jn duisternisse/mer jnt licht:niet jnt buitenste/
mer jnt binnenste/niet jnt quaede/mer jnt goe
de: niet jn haet/mer jn lieffde: Namelijck/ jnt

B uij ewige

ewige hemelsche Geestswort der volkomens-
heit/daer hy beyde te soecken en te vinden is.

Wie nu die ewige Wijsheit ende Waer-
heit/de ewige Gerechtigheit ende der Lieffden
glants van herten soekt/ ende des Vaders per-
fectie/een volkoemen manschap inder Orlieit
Christi met Godt begeert/sal in sulcken Geest/
niet sijn eyghen sin/ wil oeder wort/ mer des
Heeren stemme lienen ende spreccken sonder
anseen van hem seluē: den innerlicken mensch-
der sonden/dat kint des Duuels/met honger/
pijn/lyden ende verdriet dooden/sijn oogen wt
stecken/sijn kleet ontdecken/sijn schalcheit/lift
ende bedroch (soe oueruloedich ouer al ange-
wesen ende geleert is) oepenbaeren / alle vuyz-
licheit/schande ende laster toe brengen/ gheen
goet toe betrouwen / want hy niet dan liegen
ende bedriegen / alle quaetheit ende verderuin-
ge toebrengghen kan/ ende hem alsoe van sijns
selffs anschijn wenden/ de rugge toekeren en
in die vergetelheit stellen / doerden Nieuwen
Mensch Gods/ Christus: der in ons een ghez-
stalt ontfangen / dit alles wercken ende doen
moet. Wy ouerst in hem/ doer hem/ niet son-
der hem. Soe dat niet en geschiet/koemen wy
nimmermeer tot yeet/hoe schoen wy ons seluē
bekleden/ affwasschen ende reynighen willen.
Want wie niet doer die doore in die schaeps
foye en gaet/ mer flymt anders waer in dat is
een dieffen moordenacr. Verstaet. Te weeten
de

13
die seluige kompt om te stelen ende te moorden
die schaepen. Elck hoede hem wel / des Heeren
Woorz staet vast / ende sal alsoe beuonden wer
den. Saerom ten sy / seyt die **HEERE** / dat v
gerechtigheit meerder sy / dan der Schriben en
Phariseen / so moechdy niet ingaen. Want haer
heilicheit in wewendicheit stont / niet inwen
dich naeden rechtē Geest wten geloue: niet den
Heere / mer haer seluen tot loff ende prijs. Ge
lijcker noch huyde meer dan my lief is / besorch
ick / sijn / de op haer verleden wterlijcke wercken
verlaeten / sich daer al veel op roemen / off wt
sijn willen boeuen die naefomelingen / Welckē
sy tgoede versorge ick benydende sijn: Juyst na
dat Parabel vanden wijngaert. Dan dit kon
nen wy / die schult hebben / (wanneer men ons
op het seer tast) niet verdraegen / hoewel wij
nochtans sijn (want dat woorz Christi sijn ver
vullinghe hebben moet) lijcker el werden die
woorden der Waerheit (waer doer den Geest
jnt geloue angedient wort) veracht ende daer
aff gewalgt / bysonder vanden die sy treffen /
raecken off angaen. Ouerst waer wt komptet
anders dan doer eenen verkeerden aart ende
vleischelijcken sin / eens twynelachtigen trouw
welosfen hertes: het is waerachtich.

Voirwaer het luydende woorz had jnden
begintzel oick sijn behoer ende glants doer die
nieuwicheit des tijts jnt geloue / daerom het
oick van volen angenommen / dan nu wederom

B v doer

Vleschelijck
gesint is de
Doct. Ro. 8

Prouer. 1.

doer een ander beter nieuwichheit veroldet/ vee
mits de verschininge eens meerderē Geestes/
de hoger fracht by sich heffe/ beeter spreekt dan
dat kindelijcke woort. Welcke cracht des Gees
stes beide de letterlicke en vleischelicke (de allē
halue ongestaedich/ beweechlijck ende onstant
uastich van sinnen/ wanckelmōedich inder zie
len sijn) van sich weeren ende verwerpen/ Zae
haer walgende is off daer aff gruwelende sijn
doer die tegenheit int vleisch. Waer wt fenlick
ende openbār is (hoewel sy de letterlicke schrift
geweten/ dat luydende woort gehoor) dat sy
den sin des Gheestes daerom noch niet beuat
noch gemeent/ Godes ewige Cracht noch vers
staen noch geloofft en hebben: die/ seg ick/ wel
die letter/ mer niet den Geest / wel dat figuer/
mer niet dat waere Wesen/ Namelick/ wel het
kint/ dan die man niet en willen. Dan dat sal
een sot volck/ van die dwaese maechden bevon
den werden/ die nieuwers voet geacht en sijn/
dan den geck daermede te scheeren / off in spot
te holden/ soe geschreuen is. Die menscheljes
ker wyse te sprecken wel eenen ghulden / mer
geen duysent: den laechsten prijs wel/mer niet
den hochsten solden hebben willen. Wat ist
anders dan oftmen tminste voert meeste/ tbuy
tenste vōrt binnenste: vleisch voer Geest achten
en Godt niet en geloofden? Dan siet dit kome
alles daer wt/ om dat die heerschende innerlic
ke mensch der sonden niet onder/ gants tot n z
foes

Comen wil. Desshaluen sijn hoornen stoltelijck
 als die rechte viant opheest/ den Heere Gode
 ende Coninck der werlt van sijn eyghendom te
 weeren/ die eerde met alle ongerechtheit ende
 gewelt in te beholden. Mer ten mach niet hels
 pen/ tegen den Heere gelt geenderley Fracht/
 raet noch wijßheit. Twil den eerden vat te hert
 vallen tegen een yseren roede te stoeten. Daers
 om heefft die Heere alsoe ghesproucken: hoort
 toe/ gy die in veeren landen woont/ rustet v en
 versaemelt v / maect v op ende vergaert v/
 raetslacht ende stercket v/ noch moet v raetslach
 te niet gaen. Slact an/ en geefft nochtans die
 vlucht/ want hier is Emanuel/ dat is: Gode
 met ons. Welcker licht ende leuen der Maers
 heit die mensch niet tegenstaen / noch sulcken
 geboorte vanden hemel niet weeren mach/ Ge
 lijck hijt nachtlucht / dat letterlijcke onuolkomē
 woort gedaen heefft. Ouerst mocht der duuel
 ende Sathanas het seluige Geests waere We
 sen/ dat leuende Woort der Cracht/ buyten den
 mensch beholden / soe solde sijn Rijck (all bes
 wees hy wtwendich noch soe veel goets/ heis
 licheit en rechtmaerdicheit/ als hy immermeer
 wilde) alijt blyuen staen en nimmermeer vers
 gaen.

Jesai. 8. 31.
 Psalm. 68.

Alsoe is der Duuel tot dieser wren met
 den mensch/ ende die mensch met hem eens en
 wel te vreden/ als hy die Schaepen/ de H E E
 R E alleen die Verckens scheeren/ dat is/ want
 by

by inwendich therte ende den sin/ die **S E E**
R E llychaem besitten mocht. Anders richt hy
sijn hoofft op / set sijn hoorne int hooge / ende
laet hem alsoe int laetste eerst te recht / ghelijck
oick doer sijn werck tuygen / by yegelijck mensch
hooren / seën / kennen ende weten dat hy een vi
ant ende tegenwesen Gods is: die sulcken lan
gen tijt die heilige plaetse / den hemmel inghes
wont / den mensch (der tot een Beelt en Heers
licheit Godes geschaepen ende gemaect is) te
wille regeert heeft / Naemelick / den vromden
loegenachtigen ongerechten Geest / een hoos
rachtighen onkuyschen aart ende duyster doots
lijck wesen: Welcker plaetse der sinnen des her
ten een gront der Zielen oder mensch / den ges
rechten waeren Geest ende **S E E R E** vanden
hemel allene toekompt / dat aldaer het opper
ste goet (niet dat quaet / om dattet doot en ver
derft) in rusten / wönen en lichten / den mensche
daer in ende doer doer beholden solde inder ees
wicheit. Hierom wie nu dat an hem weygert
die weygert sijn saelicheit / weluaeren ende ges
sontheit / Niet verlaet / die haet dat leuen ende
bemint die doot ende verderffenisse: met den
welcken en om den welcken hy verghaen moet
want sy hem affknaeghen sal inder ewicheit.
De **S E E R E** bewaer al dat van goeden wille /
de duecht en waerheit beminnde is. Amen.
Siet alsoe bestaet opt laetste dat Volkoes
men wt dat onvolkoemen / dat geheele wt dat
stuck

stuckwerck/het inwendige wt dat wewendige
 hoewel die inwendicheit doer die volfoemenz
 heit : ende dat volfoemen wt de inwendicheit/
 dat waerachtige huys Gods in louter Gheest
 geestlijck begint/ van die leuende doerluchtige
 steenen des alderheilichsten gelooffs gegront
 wesende / in een nederich oprecht ghoetwillich
 herte op dat onuergenckelijcke of onbewechlijc
 ke eewyge fundament Christi / daer sich dan
 eersten den rechten arbeit ende franchheit/pijn
 druck/lyden ende verdriet/steruen ende deruen
 inwendich anheest/ die wonden/ sierten ende
 siekten/alle slauwicheiden ende bangicheiden
 doer voertkomē/daer de gesontheit/beteringe
 fracht sterckte en verquickinge/rust/vuuchde/
 leuē en vrede inder ewicheit wt opstāt: Ouerst
 eer n3/usal sich sō beuinden. Tot welcke doecht
 ende waeteren des leuens den laetsten mit den
 eersten vry in te koemen (soe gy jnt Boeck des
 Wets breeder leesen moecht) gheroepen wert/
 dat al wie wil off sulckes ghebreck heeft / om
 niet doer lieffde der wijsheit wt genaeden nes

men mach/tot een loff en verwonderin
 ge des oppersten ewygen Goet
 heits ouer al gebenedijt
 inder Ewicheit.

Amen.

BARRELVZA

Die HEEKE is allen Mens
schen vriendelijck ende sijn ont
fermherticheit is boeuen
alle syne wercken.
Psaln 145.

Smenschen ontfferinghe is
tot synen Naesten / mer Gods
ontffermynghē is ouer
alle vleisch. Ece
clesias. 18.

Wthgheghaen inth
Jaer. 1543.

Register

1. van menniger leijart des menschen vianit
2. waarom die dot den Alden bitter gevalt den den jüngen
3. Strave ende ferre
4. Strave ende ferre
5. Strave ende ferre
6. wardo die mensch van goedt geschapen, is
7. vermaninge en sekere, om het g van Goedt te Cissen En Begeren
8. hodie mensch van Goedt gevalt en op wat mannier hie wederom to goedt te brengen
9. van dat vergaen en navolgen blieven en vergan moet
10. stemlick gesproken so bena be com merde sielen
11. warning en ferre
12. En richt en Goetlick kind der tlicht beide vor oet en jüng

13. van Godes en Des menschen
Kennis, samps harden. bejder
voert brengen
14. hoe hie sien moet die gebott
en overiecht over en Ander
rechtlick heben of bringen mach
15. vant Och sien art en Eigenschap
16. Wie men voert en van herten
frouwen en bie den hant
nemen &
17. homen sich in desen gevarlickon
tiden inder weelt hebben
en dragen sall
18. en onder schiet te kennen die
vrom en onvrome &
19. van die ongerechte en ge-
rechte prädicanten
20. van dat rechte ware Sion
en jerusalem. en warhachtig
Bericht

vann maniger hrij art des mensche vanden
warom die doot den Alden bittend falt dan
den Jünggen

Araffe unde luer dat 1 ————— 3

Araffe unde luer dat 2 ————— 4

Araffe unde luer dat 3 ————— 5

war to an vni die mensche van G yschard
Jhs

hoi die mensche van G yschallen ————— 6

van dat veygen an na volgen bliuen unde
veygen moet

tot den benamden veygen siken ————— 9

warwinge unde luer ————— 10

en recht en godlike kind tniicht ————— 11

van Gb und des menschen Pentnis 13. leest

ho die sijn moet die gebot en onyge — 14

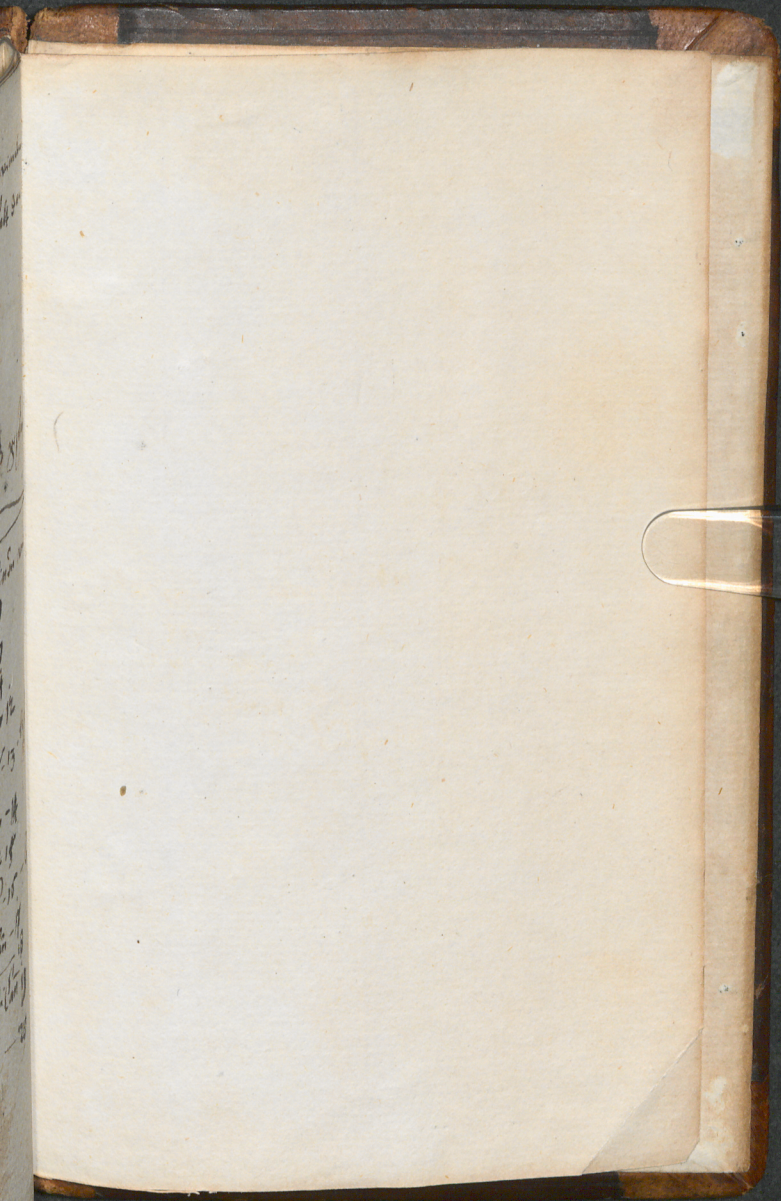
vant oye sijn out en ygesoffe 15

wie men vortan van garten bocher — 15 — leest

ho men sijn tot die sijn tijden sijn — 17

een aff sijnwinge
van die veygen en yge yge die van 18

vant rest sijn unde Jerusaleum — 20

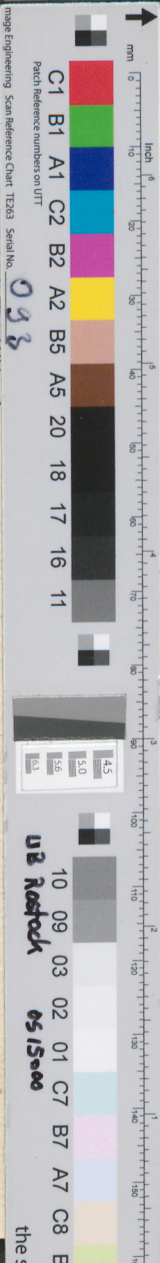

XX Tractate,
Rostock,
1539-1545.

F f -
6554¹-20

Psalm
Zesai
Wien j
ende kl
sullende
sent wa
wt den
een mac
volck. **E**
Zesai.

nt oick inder hoochten der berghen/
n/ vruchtbaer ende swaer ghelaeden
at sijn geruisch / wie den Cederen op
/ sijn sal / die vanden windt beroert
soe salt toenemen ende wassen inden
ie dat gras opten velde.

er wort hier die Schrifftgeleerde gez
ter die Raetsbeer/ die een veruoegen
baer blyuen die meisters die de jonge
Daer en sult ghy niet seen een volck
nder dieper spraecken / off in hoeger
mensen / diemen niet verstaen en
een vreemder tonge/ diemen niet be
f vermercken kan/ als wel een rechte
raecke wten monde Gods inder waer
en jnt herte ende niet allene in de oren
naemelijck/ in Zion: Demen dan glo
chynende seen sal/ een hoofstade ont
rijlijcker scesten. Daer sullen dijn D
usaelem seen / die heerlijcke Woening
utte die nimmermeer en sall veruoert
ckt werden / als well voertijts ghes
want sy foemen sijn tot die rechte vol
entenisse des ewigen waerheits een
s Heilighen hemelschen verstants
aer gheen loogen off bed:och toe en
re inder ewicheit achter afstan mot.
erstaen by een kint ende man/ dat ten
te leyden ende wijs te maecken is/
wit ende wit swart: goet quaet ende
quaet

maet goe
niet tot di
men. Que
lic: Off
se werlt d
nochtas be
nisse der
m Geest
st by allen
men ende
reck/ bede
Kiel der
Dit syn
wren Die
sy der
m
Der h
groep/ d
men/ wie
yren: ja
huwel
da